

Голові спеціалізованої вченої ради
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
доктору філологічних наук, професору
Крисановій Тетяні Анатоліївні

РЕЦЕНЗІЯ

Печко Ніни Миколаївни

доктора філософії, доцента,

доцента кафедри іноземних мов та перекладу

Волинського національного університету імені Лесі Українки

на дисертацію **Федік Юлії Михайлівни**

“Мультимодальні засоби маніфестації образу політика

(на матеріалі американських масмедійних карикатур)”,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності

035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки

Актуальність дисертаційного дослідження. У сучасних лінгвістичних дослідження вивчення політичного дискурсу, як вагомого аспекту функціонування соціуму через реалізацію та вплив на нього комунікативних стратегій, займає чільне місце. Наукові розвідки, що базуються на комунікативно-дискурсній та мультимодальній парадигмі, дозволяють виокремити та проаналізувати *вербальні та невербальні* складові цього складного процесу, їх лінгвокогнітивну, конотативну та прагматичну складові, метою яких у кінцевому підсумку є формування певної картини світу учасників політичних процесів та здійснення впливу на громадську думку загалом. З цієї перспективи, дослідження мультимодальних засобів маніфестації образу політика на матеріалі американських масмедійних карикатур викликає

неабиякий інтерес через свою актуальність, оригінальність обраного предмету дослідження та наукову новизну.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їхньої достовірності та новизни. Наукова новизна дисертаційного дослідження Федік Ю. М. спрямована на подолання лакуарності полісеміотичного аналізу політичної масмедійної карикатури як складного семантичного конструкту, особливість стилістичних виражальних засобів якого дозволяє реалізовувати значний прагматичний потенціал. Здійснюється аналіз симбіозу вербальних та невербальних засобів маніфестації образів політиків в американському масмедійному просторі. Визначальним у роботі є комплексний підхід дисертантки, який забезпечив ґрунтовний аналіз структурно-семантичних, функційних та стилістичних особливостей американських політичних карикатур як комунікативної одиниці дослідження. Останній створив релевантне методологічне підґрунтя для отримання верифікованих та науково обґрунтованих (достовірних) результатів дослідження. Цьому також сприяв достатній корпус емпіричного матеріалу (500 одиниць невербалізованих та вербалізованих політичних карикатур), отриманих методом суцільної вибірки із автентичних масмедійних джерел.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своєю структурою та змістовим наповненням дисертаційна робота здобувачки Федік Ю. М. цілком відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія та напрямам досліджень відповідно до галузі знань 03 Гуманітарні науки. Наукова робота є завершеним дисертаційним дослідженням, відзначається своєю оригінальністю та самостійністю, про що свідчить наявність особистого внеску здобувача у теорію мультимодальної стилістики та контент-аналіз політичного медійного дискурсу. Здобутки авторки дисертації також доповнюють комунікативно-прагматичні теорії, які вивчають вербальні та невербальні засоби політичного дискурсу, їх взаємозв'язок та кореляцію, а також безпосередній вплив на свідомість реципієнта. Комплексний аналіз англомовної політичної масмедійної

карикатури як особливого жанру політичного дискурсу, де у різних модусах актуалізуються стилістичні засоби формування образу політика, також значним чином доповнюють теоретичні положення мультимодальної стилістики у цій площині.

За результатами перевірки наукової праці на текстові збіги, можна дійти висновку, що дисертаційна робота є результатом самостійного дослідження здобувачки, характеризується інноваційним підходом та сучасним фактичним ілюстративним матеріалом і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення та обсягу. Структура наукової роботи логічна, чітко продумана та відповідає поставленим завданням дослідження. Вона складається зі вступу, теоретичного та двох практичних розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел та списку ілюстративного матеріалу, а також належно укладених чотирьох додатків, які містять корпус ілюстративного матеріалу, а також систематизовані статистичні дані та узагальнення, що безпосередньо стосуються предмету дисертаційного дослідження.

Матеріал наукової роботи характеризується логічним та послідовним академічним викладом. У *першому розділі* ґрунтовно висвітлені теоретичні основи дослідження, зокрема, визначені методологічні засади дослідження та чітко окреслені базові поняття дисертаційної роботи такі як *політичний дискурс* та його характеристики, *мультимодальність*, *політична комунікація* тощо. Виправданим та науково обґрунтованим є також введення поняття *політичний медійний дискурс* як симбіотичного конструкту, який поєднує ознаки обох видів масової комунікації. Дано визначення та сформульовано основні структурно-семантичні, стилістичні та прагматичні характеристики *карикатури* як одиниці політичного масмедійного дискурсу. Зокрема, визначено, що дискурсними ознаками політичної карикатури як окремого жанру є *гіперболізація* візуальних

складових, *гумористичний* чи *сатиричний* характер змісту, а також орієнтованість на певну цільову аудиторію з метою досягнення певного прагматичного ефекту. Теоретична частина також містить ретельно прописаний алгоритм дослідження політичних масмедійних карикатур, що складається з шести основних етапів та забезпечує послідовне вирішення поставлених завдань та логічну завершеність наукової роботи.

У *другому розділі* авторка здійснює практичний аналіз структурно-семантичних особливостей американських політичних карикатур, аналізує кореляцію вербальних та невербальних засобів (нульову, паралельну, комплементарну), розкриваючи експліцитний та імпліцитний зміст цих мультимодальних засобів та їх прагматичну складову. Контент-аналіз американських політичних масмедійних карикатур здійснюється виважено та ретельно, з урахуванням широкого суспільно-політичного та культурного контексту, що дозволяє дисертантці Федік Ю. М. надати належного тлумачення змісту карикатур як мультимодальних засобів. Серед важливих наукових напрацювань здобувачки також виокремлення базових та домінуючих функцій масмедійних карикатур у політичному дискурсі.

Третій розділ наукової роботи присвячено аналізу стилістичних засобів, які актуалізуються через різні модуси представлених політичних масмедійних карикатур та націлені на створення певного прагматичного навантаження останніх, основною метою яких є реакція на політичні події, їх оцінка, формування певного образу політика та вплив на громадську думку. Дисертантка доходить висновку, що стилістичний потенціал карикатур як мультимодальних засобів реалізується через використання таких базових тропів як *метафора*, *метонімія*, *метафтонімія*, *алегорія*, *гра слів* та *алюзія*. Вони чітко відображені у структурі карикатур та спрямовані на підвищення ефективності впливу змісту повідомлюваного, створення відповідного конотативного забарвлення та бажаного стилістичного ефекту.

Загальні висновки дисертації відображають основні здобутки наукового дослідження, результати поставлених завдань, а також, що є цінним, вказують на перспективи подальших лінгвістичних розвідок у цій площині.

Дисертаційну роботу оформлено відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Апробація результатів дисертаційної роботи. Результати наукового дослідження висвітлено у 14 одноосібних публікаціях, серед яких 3 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави, а також 10 – у матеріалах конференцій, що відповідає академічним вимогам до захисту дисертацій.

Питання та зауваження до дисертації. Попри те, що дисертаційне дослідження Федік Ю. М. заслуговує на позитивну оцінку та загалом схвальний відгук, дозволю собі висловити декілька зауважень та рекомендацій:

1. Певного роз'яснення вимагає механізм визначення *функцій* карикатур як політичних масмедійних конструктів та встановлення їх комунікативної пріоритетності. Зважаючи на те, що термін *карикатура* визначає її як художній жанр, спрямований на *гумористичне* чи *сатиричне* відтворення реальності, перебільшення характерних рис та створення ефекту комічної або сатиричної іронії, виникає логічне запитання, чому лише 8 % проаналізованих карикатур реалізують сатиричну функцію (стор. 131, 188, 265), адже це основна стилістична риса карикатури як такої. Прикметно, що це твердження підтримує й сама авторка дисертаційної роботи, висловлюючи свою солідарність із низкою дослідників, які дають таке визначення карикатурі (стор. 43, 45, 47, 54, 55).
2. Оскільки *гіперболізація* є однією з найважливіших ознак карикатури (стор. 48), що повсякчас присутня у цих конструктах задля створення бажаного стилістичного ефекту, на що власне й вказує здобувачка, аналізуючи низку американських політичних масмедійних карикатур (стор. 67, 72, 74, 174, 183), варто було б включити *гіперболу* як прийом

перебільшення до стилістичних ресурсів, що формують образ політика у сучасних американських політичних масмедійних карикатурах.

3. Дискусійним є визначення типів кореляції між *вербальними* та *невербальними* складниками політичної карикатури в окремих прикладах: рис. 2.101 (стор. 99); рис. 2.123 (стор. 107); рис. 2.140 (стор.113); рис. 2.164, рис. 2.165 (стор. 120).
4. Існує стилістична неточність окремих тверджень (стор. 31, 42, 48, 50, 55, 80, 125) та некоректне вживання певних термінів: ЗМІ (в однині) (стор. 31), індійський vs індіанський (стор. 58), екстралінгвістичний vs екстралінгвальний (стор. 90), торговий vs торговельний (стор. 161-161).
5. Наявні недоліки технічного набору та пунктуаційні помилки. А саме – існує розбіжність між статистичними даними (стор. 131, 134); посилання на рисунок (стор. 113), пропущені розділові знаки при виділенні вставних слів та виразів (стор. 4, 6, 31, 50, 79, 80, 84, 95, 107, 119, 120, 121, 138, 148, 158, 159).

Висновок. Висловлені зауваження та рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку наукової роботи, її теоретичну і практичну значимість, не применшують її наукової новизни.

Вважаю, що дисертація Федік Ю. М. **«Мультимодальні засоби маніфестації образу політика (на матеріалі американських масмедійних карикатур)»** є самостійною та завершеною науковою працею, яка містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що є важливим внеском у філологію загалом та мультимодальну лінгвістику зокрема. Дисертація повністю відповідає вимогам МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка Федік Юлія Михайлівна

заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 035
Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Рецензент:

доктор філософії, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та перекладу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Ніна ПЕЧКО

